

7.2. Yleinen tuki

Yleisen tuen tavoitteet, järjestäminen ja toimintatavat

Yleisen tuen pääpaino on ennaltaehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia. Yleisen tuen antaminen kuuluu jokaisen opettajan työhön. Yleisen tuen järjestämisestä vastaavat alakoulussa tuen antamisesta vastaa luokanopettaja/ ja yläkoulussa luokanvalvoja/aineenopettaja. Yleisen tuen toteuttamiseen voivat osallistua luokanopettajan ja aineenopettajan lisäksi koulunkäynninohjaaja ja erityisopettaja.

Tarvittaessa yleisen tuen järjestämisessä voidaan käyttää myös oppilashuollon palveluista vastaavien asiantuntemusta. Lisäksi yleisen tuen järjestämistä voidaan käsitellä oppilashuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Yleinen tuki voi olla tarvittaessa säännöllistä ja jatkuvaa. Opettajan tulee kirjata oppilaalle annettu tuki Wilmaan. Muhoksella on käytössä oppilaan tukitoimien seurantalomake. Lomake on konkreettinen apuväline, jolla voidaan järjestelmällisesti suunnitella ja arvioida oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Olennainen osa yleistä tukea on oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin ohjaus. Tämä tapahtuu yhteistyössä oppilaan ja huoltajien sekä muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

Yleisen tuen keinot

Opetuksen eriyttäminen on ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua mm. opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin, koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan.

Oleennaista on myös oppimisympäristön ja työtapojen muokkaaminen oppimista tukevaksi. Yleisen tuen keinona voidaan käyttää myös joustavia ryhmittelyjä, jolloin oppilas voi opiskella osittain oman perusryhmänsä sijaan hänelle paremmin soveltuvassa oppimisryhmässä. Ryhmät voidaan muodostaa eri tavalla oppiaine-, aihepiiri- ja tilannekohtaisesti. Opetuksessa hyödynnetään myös joustavasti samanaikais- ja yhteisopettajuutta.

Tukiopetus yleisen tuen keinona aloitetaan välittömästi, kun tuen tarve havaitaan. Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Tukiopetus voidaan järjestää koulupäivän aikana tai oppituntien ulkopuolella. Tukiopetuksen antaja voi olla myös muu opettaja kuin oma luokanopettaja tai aineenopettaja.

Luokan- ja aineenopettaja voi oppilaan ja ryhmän opetusta suunnitellessaan hyödyntää myös erityisopettajan konsultaatiota asiantuntijuutta tai muita konsultaatiopalveluita.

Osa-aikaisen erityisopetuksen avulla voidaan tarvittaessa arvioida oppilaan oppimisen vaikeuksiin vaikuttavia tekijöitä sekä vahvistaa oppimiseen tarvittavia perustaitoja jo yleisen tuen osana.

AvustajaOhjaajapalveluita voidaan käyttää apuna vastaamaan opetusryhmän tai yksittäisten oppilaiden tuen tarpeisiin jo yleisen tuen vaiheessa. Jokaisen opettajan tehtävänä on jatkuvasti seurata oppilaan oppimista ja kasvuja sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä.

7.3.Tehostettu tuki

Pedagogisen arvioinnin laadintaan liittyvät käytänteet ja yhteistyö

Tehostetun tuen tavoitteet, järjestäminen ja toimintatavat

Tehostetun tuen tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa, joka tehdään Wilmaan moniammatillisessa yhteistyössä oppilashuollon kanssa. Tehostetun tuen tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Pedagogisen arvion tekee luokanopettaja tai luokanvalvoja ja aineenopettaja yhteistyössä. Tarvittaessa he voivat käyttää erityisopettajan konsultaatiota. Pedagogiseen arvioon kirjataan toteutettu tuki, tuen vaikutukset ja arvio tarvittavasta tuesta. Kirjattaessa käytetään oppilasta kunnioittavaa, kannustavaa ja myönteistä kieltä. Kirjataan asioita oppimiseen ja toimintaan liittyen, ei persoonaa arvioiden. Kartoitus- ja koetuloksia ei kirjata suoraan. Kirjataan, millaista tukea oppilas tarvitsee ja millaisesta tuesta oppilas hyötyy.

Tehostetun tuen päätös tehdään, kun yleisen tuen toimenpiteet eivät riitä, jolloin tukea täytyy vahvistaa tai tarvitaan useampia tuen muotoja säännöllisesti.

Moniammatillisuuden toteutumiseksi tehostetun tuen päätöksen tekemiseen osallistuu aina muitakin tuen ammattihenkilöitä kuin opettajia tai rehtori. Tehostetun tuen tarpeellisuuden käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi käsiteltävän asian mukaan **kouluterveydenhoitaja ja/tai** psykologi-, **lääkäri-** tai kuraattoripalveluja edustavia jäseniä tai vähintään tarvittavaa asiantuntijaa konsultoidaan asiassa. **Erityisopettaja konsultoi tarvittavaa asiantuntijaa.** Konsultointi kirjataan pedagogiseen arvioon.

Oppilaan tai huoltajan suostumusta ei välttämättä tarvita oppilaan **tehostetun tuen tarpeen moniammatillisessa käsittelyssä. käsittelyyn edellä mainituissa tapauksissa.** Päätökset pyritään kuitenkin tekemään aina yhteistyössä huoltajien kanssa.

Oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet

Oppimissuunnitelma voidaan tehdä pedagogisen arvion laatimisen yhteydessä tai **se on tehtävä pohjalta kuukauden kuluessa** tehostetun tuen päätöksen tekemisestä. **Oppimissuunnitelma valmistellaan Wilmaan ennen oppimissuunnitelmapalaveria.** Tarvittavat asiakirjat valmistellaan **Wilmaan ennen palavereita.** Laatimisesta vastaa opettaja, joka on päävastuussa oppilaan koulunkäynnistä tai kyseisen aineen opetuksesta.

Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne, tavoitteet, opetuksen järjestämiseen liittyvät oleelliset asiat ja yhteistyö huoltajien kanssa.

Oppimissuunnitelman tekemiseen voivat osallistua oppilas, huoltajat, oppilasta opettavat opettajat, luokanvalvoja sekä eri alojen asiantuntijat ja tarvittaessa vanhempien yksilöidyllä luvalla esimerkiksi koulunkäynninohjaaja.

Yläkoulussa luokanvalvoja kokoaa tarvittavat tiedot aineenopettajilta. Mukana ovat vain ne opettajat ja muuta asiantuntijat, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu ja tuen toteuttaminen kulloinkin kuuluu.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelmat tehdään lokakuun loppuun mennessä.

Erityisopetuksen resursseja suunniteltaessa tehostetun tuen oppilaiden tuen saanti turvataan mahdollisimman hyvin. Tehostetussa tuessa voidaan määrittellä erityiset painoalueet, eriyttämisen menetelmänä voidaan käyttää opiskelun erityisten painoalueiden määrittelyä, joihin oppilas keskittyy opiskelussaan. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt.

Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tuen tai erityisen tuen aikana. Painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa. Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määrittelyistä, oman vuosiluokan keskeisimmistä sisällöistä eli ns. ydinsisällöistä. Tällöin oppilas pyrkii edelleen oman vuosiluokkansa tavoitteisiin. Tässä painoalueittain tapahtuva opiskelu eroaa yksilöllistämisestä, koska yksilöllistämässä on kyse myös opiskelun tavoitetason madaltamisesta.

Oppimissuunnitelman seurannasta ja arvioinnista vastaa luokanopettaja tai ainetta opettava opettaja yhdessä huoltajien ja oppilaan kanssa. Arviointia kirjataan Wilmaan ennen arviointipalaveria. Arviointipalaverissa arvioidaan työskentelylle ja koulunkäynnille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen, tukitoimien riittävyys ja sopivuus ja jatkotuen tarve. Oppimissuunnitelmien arviointien tulee olla tehtyinä toukokuun puoleenväliin mennessä.

Oppimisen tukeen liittyvä palaveri täytyy pitää kerran vuodessa tai aina tuen tason muuttuessa.

Kaikki huoltajien ja oppilaiden kanssa tehtävä yhteistyö pedagogisen asiakirjan tekemiseen tai arviointiin liittyen kirjataan päivämäärien ja kirjaajan nimen kanssa.

Koulun rehtori vastaa siitä, että oppimissuunnitelmat ja niiden arvioinnit tulevat tehdyiksi asianmukaisesti ja ajallaan.

Oppimissuunnitelman ja muiden asiakirjojen sisältö on salaista. Oppimiseen liittyviin asiakirjoihin voidaan sisällyttää maininta, että oppilas on ohjattu hakeutumaan oppilashuollon palvelujen piiriin. Oppimisen asiakirjoihin ei voi kirjata ohjaamisen syitä eikä palveluihin liittyviä toimenpiteitä.

Asiakirjoja säilytetään kunnan arkistointiohjeen mukaisesti.

Toimintatavat ja arviointi tehostetussa tuessa

Tehostetun tuen vaiheessa oppilaan oppimista arvioidaan yleisopetuksen tavoitteiden mukaan. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, kuinka suurta osaa oppiaineen sisällöstä kirjatut erityiset painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu yleisopetuksen arviointikriteereihin. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää myös eriytetyn oppimateriaalin ja kokeiden käytön vaikutus lukuvuoden päättöarviointiin.

Paikalliset linjaukset:

7.4. Erityinen tuki

Erityinen tuki

Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista erityispedagogisen asiantuntemuksen keinoin. Muhoksella erityisopetus pyritään järjestämään oppilaan lähikoulussa. Oppilaan on mahdollista opiskella myös pienluokassa, mikäli hänen erityisen tuen ja erityisopetuksen tarpeensa ovat niin laajat, ettei niitä kyetä toteuttamaan yleisopetuksen ryhmässä. Pienluokassa opiskelu tapahtuu yksilöllisemmin pienemmässä ryhmässä ja opetuksesta vastaa erityisluokanopettaja. Tarvittaessa erityisen tuen oppilaan opetus järjestetään muussa soveltuvassa oppilaitoksessa.

Muhoksen kunnassa erityinen tuki järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.

Erityisen tuen järjestäminen suunnitellaan yksilöllisesti kunkin oppilaan tuen tarpeiden mukaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä pedagogisen selvityksen laadinnan yhteydessä. Siitä päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Perustana tälle on aina opetushenkilöstön, tarvittavien asiantuntijoiden ja vanhempien sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaan näkemykset tuen tarpeista. Oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin liittyy myös hänelle parhaiten soveltuvan oppimisympäristön huomioiminen.

Erityisopetuksen koordinaattori otetaan mukaan yhteistyöhön aina, kun harkitaan onko opiskelupaikkana jokin muu kuin yleisopetusluokka oppilaan oma lähikoulu

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä on aina kuultava oppilasta ja huoltajaa tai oppilaan laillista edustajaa.

Pedagogisen selvityksen laadintaan ja erityisen tuen päätökseen liittyvät käytänteet

Pedagogisen selvityksen laadinta alkaa aina keskustelulla huoltajan ja oppilaan kanssa. Tämän tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus tulla kuulluksi ja kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta sekä selvittää mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Asiat selitetään oppilaalle ja huoltajille ymmärrettävästi ja oppilaalle hänen ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti. Ennen kuulemistilaisuutta heillä Huoltajilla tulee olla mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin ja tietoihin.

Pedagogista selvitystä varten tarvitaan asiantuntijalausunto: pedagoginen arviointi, psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus tai sosiaalinen selvitys oppilaasta ja hänen oppimisedellytyksistään. Lausunto tai selvitys hankitaan aina, ellei huoltaja sitä vastusta.

Pedagogiseen selvitykseen tulee sisältyä selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä, jonka tekevät oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat. Siihen tulee liittää moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Pedagogista selvitystä tehtäessä hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittuja pedagogisia asiakirjoja arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Erityiseen tukeen siirtymistä varten oppilaan koulun rehtori tekee pedagogisen selvityksen pohjalta siitä esityksen, ja päätöksen erityisestä tuesta tekee hyvinvointijohtaja.

Erityisopetuksen käytännön järjestäminen määritellään oppilaskohtaisesti henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Erityisen tuen **tarve** tarkistetaan aina toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä. Tällöin tehdään pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, tehdään uusi päätös erityisen tuen jatkamisesta. **Jos tarvetta ei erityiseen tukeen ole, oppilas siirtyy takaisin tehostettuun tukeen. Kun tarvetta erityiseen tukeen ei enää ole, oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea. Erityisen tuen lopettamisesta tehdään päätös pedagogisen selvityksen pohjalta.** Päätöksen erityisen tuen lopettamisesta **ja tehostettuun tukeen siirtymisestä tekee hyvinvointijohtaja** rehtorin **tekemän** esityksen pohjalta.

Erityisen tuen oppilaan opiskelu yleisopetuksessa

Erityisen tuen oppilaan opiskelu **ikänsä mukaisessa yleisopetuksessa** edellyttää sitä, että oppilasta opettavat opettajat ovat tietoisia oppilaan vahvuuksista ja erityisen tuen tarpeista **sekä** huomioivat ne opetuksessaan. Integraation onnistuminen edellyttää, että oppilasta opettavat opettajat saavat konsultaatiota ja tukea erityisopettajalta ja oppilashuollon henkilöstöltä.

Erityisen tuen **piirissä olevan** oppilaan opiskelu **lähikoulussa** edellyttää opetusryhmän rakenteen ja toimintaedellytysten arviointia ja niiden mukaisia toimenpiteitä. Toimintaedellytyksillä tarkoitetaan esimerkiksi tilaratkaisuja, mahdollisuuksia oppilaiden joustavaan luokkarajoja ylittävään ryhmittelyyn eri opettajien ohjauksessa ja tarvittavia koulunkäynninohjaajan palveluita.

Lähikoulua opiskelupaikkana mietittäessä on myös arvioitava oppilaan kuntoutuksen, hoidon ja apuvälineiden tarve sekä mahdollisuudet huolehtia niistä lähikoulussa. Toimintaedellytyksiä arvioitaessa ja toimintaa suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että kaikilla luokan oppilailla on kasvua ja oppimista edistävä turvallinen opiskeluympäristö. **Mikäli oppilaan erityisen tuen tarve on sellainen, että tukea ei voida lähikoulussa tai muun koulun yleisopetuksen ryhmässä järjestää, oppilas sijoitetaan pienluokkaan joko omassa kunnassa tai muuhun sellaiseen kouluun, jossa on lapsen kasvun ja oppimisen kannalta paras asiantuntemus ja laajat oppilashuoltopalvelut.**

Oppilaan opiskelu pienluokassa

Mikäli oppilaan erityisen tuen tarve on sellainen, että tukea ei voida lähikoulussa tai muun koulun yleisopetuksen ryhmässä järjestää, oppilas voidaan sijoittaa pienluokkaan tai sellaiseen erityisopetukseen erikoistuneeseen kouluun, jossa on lapsen kasvun ja oppimisen kannalta paras asiantuntemus ja laajat oppilashuoltopalvelut. **Pienluokkiin haetaan keväällä pedagogisella selvityksellä, joka käsitellään moniammatillisesti. Moniammatillinen oppilashuoltoryhmä esittää pienluokkiin oppilaat, jotka hyvinvointijohtaja vahvistaa.** Muhoksella pienluokkia on Kirkonkylän koululla, Hyrkin koululla, Muhoksen yläkoululla ja Oulujoen koululla.

Erityinen tuki

Erityinen tuki

Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista erityispedagogisen asiantuntemuksen keinoin. Muhoksella erityisopetus pyritään järjestämään oppilaan lähikoulussa. Oppilaan on mahdollista opiskella myös pienluokassa, mikäli hänen erityisen tuen ja erityisopetuksen tarpeensa ovat niin laajat, ettei niitä kyetä toteuttamaan yleisopetuksen ryhmässä. Pienluokassa opiskelu tapahtuu yksilöllisemmin pienemmässä ryhmässä ja opetuksesta vastaa erityisluokanopettaja. Tarvittaessa erityisen tuen oppilaan opetus järjestetään muussa soveltuvassa oppilaitoksessa.

Erityisen tuen järjestäminen suunnitellaan yksilöllisesti kunkin oppilaan tuen tarpeiden mukaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä pedagogisen selvityksen laadinnan yhteydessä. Perustana tälle on aina opetushenkilöstön, tarvittavien asiantuntijoiden ja vanhempien sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaan näkemykset tuen tarpeista. Oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin liittyy myös hänelle parhaiten soveltuvan oppimisympäristön huomioiminen.

Erityisopetuksen koordinaattori otetaan mukaan yhteistyöhön aina, kun harkitaan onko opiskelupaikkana jokin muu kuin yleisopetusluokka.

Pedagogisen selvityksen laadintaan ja erityisen tuen päätökseen liittyvät käytänteet

Pedagogisen selvityksen laadinta alkaa aina keskustelulla huoltajan ja oppilaan kanssa. Tämän tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus tulla kuulluksi ja kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta sekä selvittää mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. asiat selitetään oppilaalle ja huoltajille ymmärrettävästi. Huoltajilla tulee olla mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin ja tietoihin.

Pedagogista selvitystä varten tarvitaan asiantuntijalausunto: Psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus tai sosiaalinen selvitys oppilaasta ja hänen oppimisedellytyksistään. Lausunto tai selvitys hankitaan aina, ellei huoltaja sitä vastusta.

Pedagogiseen selvitykseen tulee sisältyä selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä, jonka tekevät oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat. Siihen tulee liittää moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Pedagogista selvitystä tehtäessä hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittuja pedagogisia asiakirjoja. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Erityiseen tukeen siirtymistä varten oppilaan koulun rehtori tekee pedagogisen selvityksen pohjalta esityksen, ja päätöksen erityisestä tuesta tekee hyvinvointijohtaja.

Erityisopetuksen käytännön järjestäminen määrittää oppilaskohtaisesti henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Erityisen tuen tarve tarkistetaan aina toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä. Tällöin tehdään pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, tehdään uusi päätös erityisen tuen jatkamisesta. Jos tarvetta ei erityiseen tukeen ole, oppilas siirtyy takaisin tehostettuun tukeen. Päätöksen erityisen tuen lopettamisesta ja tehostettuun tukeen siirtymisestä tekee hyvinvointijohtaja rehtorin esityksen pohjalta.

Erityisen tuen oppilaan opiskelu yleisopetuksessa

Erityisen tuen oppilaan opiskelu yleisopetuksessa edellyttää sitä, että oppilasta opettavat opettajat ovat tietoisia oppilaan vahvuuksista ja erityisen tuen tarpeista sekä huomioivat ne opetuksessaan. Integraation onnistuminen edellyttää, että oppilasta opettavat opettajat saavat konsultaatiota ja tukea erityisopettajalta ja oppilashuollon henkilöstöltä.

Erityisen tuen oppilaan opiskelu edellyttää opetusryhmän rakenteen ja toimintaedellytysten arviointia ja niiden mukaisia toimenpiteitä. Toimintaedellytyksillä tarkoitetaan esimerkiksi tilaratkaisuja, mahdollisuuksia oppilaiden joustavaan luokkarajoja ylittävään ryhmittelyyn eri opettajien ohjauksessa ja tarvittavia koulunkäynninohjaajan palveluita.

Lähikoulua opiskelupaikkana mietittäessä on myös arvioitava oppilaan kuntoutuksen, hoidon ja apuvälineiden tarve sekä mahdollisuudet huolehtia niistä lähikoulussa. Toimintaedellytyksiä arvioitaessa ja toimintaa suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että kaikilla luokan oppilailla on kasvua ja oppimista edistävä turvallinen opiskelu ympäristö.

Oppilaan opiskelu pienluokassa

Mikäli oppilaan erityisen tuen tarve on sellainen, että tukea ei voida lähikoulussa tai muun koulun yleisopetuksen ryhmässä järjestää, oppilas voidaan sijoittaa pienluokkaan tai sellaiseen erityisopetukseen erikoistuneeseen kouluun, jossa on lapsen kasvun ja oppimisen kannalta paras asiantuntemus ja laajat oppilashuoltopalvelut. Pienluokkiin haetaan keväällä pedagogisella selvityksellä, joka käsitellään moniammatillisesti. Moniammatillinen oppilashuoltoryhmä esittää pienluokkiin oppilaat, jotka hyvinvointijohtaja vahvistaa. Muhoksella pienluokkia on Kirkonkylän koululla, Hyrkin koululla, Muhoksen yläkoululla ja Oulujoen koululla.

7.4.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.

OPS-teksti:

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittämistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Muhoksen kunnassa oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja oppimäärästä vapauttaminen toteutetaan edellä kuvatun valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti. Pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laatimisesta vastaa erityisopettaja yhdessä yksilöllistettävästä oppiaineesta vastuussa olevan opettajan kanssa. Oppiaineen yksilöllistamisestä ja oppiaineesta vapauttamisesta päättää hyvinvointijohtaja rehtorin tekemän esityksen pohjalta.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan

suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Muhoksen kunnassa oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja oppimäärästä vapauttaminen toteutetaan edellä kuvatun valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti. Pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laatimisesta vastaa erityisopettaja yhdessä yksilöllistettävästä oppiaineesta vastuussa olevan opettajan kanssa. Oppiaineen yksilöllistämisestä ja oppiaineesta vapauttamisesta päättää hyvinvointijohtaja rehtorin tekemän esityksen pohjalta.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin[4]. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta[6]. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Muhoksen kunnassa esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstö, huoltajat sekä lapsen asioissa mukana olevat terveydenhuollon asiantuntijat tekevät yhteistyötä arvioitaessa tarvetta pidennettyyn oppivelvollisuuteen siirtymisestä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimii prosessin alkuunpanijana, kutsuu asianosaiset koolle ja vastaa pedagogisen selvityksen laatimisesta. Päiväkodin johtaja valmistelee erityisen tuen päätöksen pedagogisen selvityksen perusteella. Pedagogista selvitystä varten tarvitaan asiantuntijalausunto: psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus tai sosiaalinen selvitys oppilaasta ja hänen oppimisedellytyksistään. Lausunto tai selvitys hankitaan aina, ellei huoltaja sitä vastusta. Hyvinvointijohtaja tekee päätöksen erityisestä tuesta ja pidennetystä oppivelvollisuudesta. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja lastentarhaopettaja/ esiopettaja vastaavat yhdessä HOJKS:n laatimisesta. Pedagogisen selvityksen sekä HOJKS:n laadinta kuvataan tarkemmin luvussa Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset.

Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Muhoksella pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas voi opiskella tuetusti yleisopetusryhmän mukana tai pienluokassa. Opetusryhmä määritellään aina yksilöllisesti. Opetuksen järjestäjän on otettava opetusjärjestelyjä suunnitellessaan huomioon pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden

vamman tai sairauden laatu, tukitoimet ja muut järjestelyt, sekä muiden ryhmään kuuluvien oppilaiden oppimisedellytykset.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea. **Muhoksen kunnassa päätökseen pidennetyyn oppivelvollisuuden purkamisesta tarvitaan asiantuntijalausunto psykologilta tai lääkäriltä. Päätöstä varten laaditaan pedagoginen selvitys. Pidennetyyn oppivelvollisuuden päättämistä varten oppilaan koulun rehtori tekee pedagogisen selvityksen pohjalta esityksen ja päätöksen tekee hyvinvointijohtaja.**

7.4.6. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Muhoksen kunnassa toiminta-alueittain opetusta voidaan järjestää Kirkonkylän koulun pienluokassa, joka on tarkoitettu pidennetyyn oppivelvollisuuden piirissä oleville kehitysvammaisille oppilaille. Mikäli oppilaan tuen tarve on sellainen, että tukea ei voida kunnallisessa pienluokassa järjestää, oppilas voidaan sijoittaa sellaiseen erityisopetukseen erikoistuneeseen kouluun, jossa on lapsen kasvun ja oppimisen kannalta paras asiantuntemus ja laajat oppilashuoltopalvelut. Toiminta-alueittain opiskelevalla oppilaalla on mahdollisuuksien mukaan yleisopetuksen yhteistyöluokka, jonka kanssa tehdään yhteistyötä. Oppilas voi käydä myös yleisopetuksen luokan mukana oppitunneilla. Oppilas voi opiskella joillakin oppitunneilla tässä yhteistyöluokassa. Tämä edellyttää, että oppitunnin sisältö ja käytetty työtapo ovat sellaisia, että oppilas voi hyötyä osallistumisestaan. Yhteistyöluokan oppitunneilla oppilaan tukena voi olla tarvittaessa tuttu koulunkäynninohjaaja tai -avustaja omasta luokasta.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä. *Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan henkilökohtainen tuntimäärä määritellään HOJKSissa, mikäli tuntimäärä poikkeaa ko. vuosiluokan tuntimäärästä. Yksilöllisten tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esim. Valterin mallia, jossa yksittäiseen koulupäivän tapahtumaan (esim. ruokailu) on asetettu yksilölliset tavoitteet jokaisen toiminta-alueen näkökulmasta: <https://www.slideshare.net/Valteri/toimintaalueittain-etenev-opetus>*

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Toiminta-alueittain opiskeleva oppilas hyötyy tavoitteista, joita vahvistetaan kaikilla hänen elämänsä osa-alueilla samansuuntaisesti. Tämän vuoksi yhteistyö huoltajien ja oppilaan arjessa mukana toimivien asiantuntijoiden välinen yhteistyö on erityisen tärkeää. Asetetut tavoitteet perustuvat oppilaan vahvuuksiin ja asioihin, joiden oppimiseen hän tarvitsee harjoitusta ja tukea. Opetus on kannustavaa ja oppilaslähtöistä. Oppilasta ohjataan kohdistamalla huomio häntä kiinnostaviin asioihin. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja arviointi sisällytetään sopivaan toiminta-alueeseen.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen suunnittelun tukena käytetään Valteri-koulun kehittämää tukimateriaalia liittyen toiminta-alueisiin. Tukimateriaali tarjoaa konkreettisia ehdotuksia eri toiminta-alueiden tarkempiin sisältöihin oppilaan toiminnan ja osallistumisen näkökulmasta. <https://www.valteri.fi/wp-content/uploads/2017/09/TOI-opetuksen-tukimateriaali-PALAPELIKUVIOLLA.pdf>

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä. *Formatiivista ja summatiivista arviointia kirjataan HOJKSiin. Arviointia tehdään yhteistyössä huoltajien, oppilaan ja monialaisen tiimin kanssa. Oppilaan arviointiin kuuluu keskeisesti havaintojen tekeminen oppimistilanteissa ja koulun*

arjessa. Arvioinnin työkaluna voidaan käyttää toimintakykyarviota (toimintakykyarvio.fi). Arviointi rakentuu oppilaan vahvuuksien varaan ja sen tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä käsitystä itsestä oppijana. Työskentelyn arviointi on osa kunkin toiminta-alueen arviointia.

Lukuvuoden päättyessä oppilas saa sanallisen lukuvuositolidistuksen. Toiminta-alueittain tapahtuva opetus on todistuksessa näkyvissä esimerkiksi lisätietoja-kohdassa. Tämä kertoo oppilaan olevan erityisen tuen piirissä, jolloin todistus on salassapidettävä. Käyttäytymisestä annettava sanallinen arviointi annetaan todistuksen liitteellä.